

Zij-instromer in het basisonderwijs

Heb jij je opgegeven voor het geschiktheidsonderzoek zij-instroom en wil je meer weten over het vervolgtraject? Of wil je als schoolbestuurder/-leider meer inzicht krijgen in wat er van jou en de kandidaat verwacht wordt? In deze publicatie lees je er meer over.

Wat is een zij-instromer?

Een zij-instromer is iemand met een hbo- of wo-bachelorgetuigschrift die na een geschiktheidsonderzoek een geschiktheidsverklaring heeft ontvangen. Een zij-instromer mag na een positieve uitslag van het geschiktheidsonderzoek in principe direct voor de klas, maar moet binnen twee jaar een bekwaamheidsonderzoek met goed gevolg afsluiten. De zij-instromer volgt hiervoor een traject waarin scholing en begeleiding worden aangeboden, afgestemd op eerdere opleidings- en werkervaring en passend bij de te verwerven bekwaamheden van een leerkracht.

Het is onze ervaring dat over het algemeen een werkplek in de midden- of bovenbouw in het basisonderwijs het beste past bij dit

traject. Hoe uitzonderlijker' je werkplek (speciaal onderwijs, instroomgroep, etc.), hoe complexer de vertaling van wat je leert naar jouw praktijk. 'Uitzonderlijke' werkplekken zijn zeker mogelijk, maar houd er dan dus rekening mee dat jouw inspanning wellicht groter is.

Onderdelen van het zij-instroomtraject
Een zij-instroomtraject is opgebouwd uit verschillende onderdelen:

- een geschiktheidsonderzoek;
- een traject van begeleiding en scholing (werkend leren);
- het bekwaamheidsonderzoek.

Subsidie

Een bestuur (het bevoegd gezag) kan als de zij-instromer is gestart met de scholing voor zij-instromers een subsidieaanvraag doen van €25.000 per zij- instromer. De aanvraag wordt ingediend in bij DUO. Met de subsidie kan het geschiktheidsonderzoek, de scholing en begeleiding worden betaald. Het geschiktheidsonderzoek wordt aangevraagd door het bevoegd gezag dat de zij-instromer in dienst wil nemen, of door de zij-instromer zelf. Het is raadzaam onderling goede afspraken te maken over de bekostiging van het geschiktheids- onderzoek en daarbij ook rekening te houden met de reële uitkomst dat de kandidaat niet geschikt wordt geacht als zij-instromer.

HET GESCHIKTHEIDSONDERZOEK

Wat is een geschiktheidsonderzoek?

Het geschiktheidsonderzoek voor zij- instromers is erop gericht vast te stellen of mensen van buiten het onderwijs geschikt zijn om als leerkracht in het primair onderwijs te werken. Het gaat om het vaststellen van eerder verworven competenties (EVC) en of deze in voldoende mate direct inzetbaar zijn voor de klas, al dan niet met aanvullende scholing.

Uit het geschiktheidsonderzoek moet duidelijk worden:

- dat de zij-instromer in voldoende mate beschikt over kennis, inzicht en vaardigheden om les te kunnen geven en geschikt is om als leraar te starten en verantwoordelijkheid voor een groep te dragen;
- dat het realistisch is te verwachten dat de zij-instromer binnen twee jaar het bekwaamheidsonderzoek succesvol kan voltooien;
- welke aanvullende scholing en begeleiding de zij-instromer nodig heeft om aan de kwalificaties van een startende leerkracht te kunnen voldoen.

De onderdelen van het geschiktheidsonderzoek

Het geschiktheidsonderzoek bestaat uit zeven onderdelen:

1. Eigen vaardigheden rekenen en taal
2. Portfolio
3. Schriftelijke beroepspraktijkgerichte opdrachten
4. Criteriumgericht interview (CGI)
5. Praktijkles
6. Reflectiegesprek
7. Beoordeling en advies

1. RWT en eigen vaardigheid taal

Om onderwijs te kunnen geven in het primair onderwijs is de eigen vaardigheid voor rekenen en taal een voorwaarde. Als zij- instroomkandidaat meld je je daarom eerst via de website aan voor de RWT. Deze toets geeft een goede indicatie of de verplichte Landelijke Kennisbasistoets Wiskunde binnen twee jaar kan worden behaald.

Voor het verkrijgen van een geschiktheids- verklaring, dient een **vaardigheidsniveau van minimaal 575** te worden behaald. Indien dit niveau bij de eerste afname niet wordt behaald, dan is het volgende van toepassing.

Uitslag onder 575: recht op één herkansing. Met goedkeuring van jouw bevoegd gezag, kun je ervoor kiezen om door te gaan met de overige onderdelen van het geschiktheids- onderzoek. Dit betekent dat je de RWT tijdens het vervolg van het geschiktheidsonderzoek kunt herkansen. Let op: deze keuze brengt wel een betalingsverplichting voor het gehele bedrag van het geschiktheidsonderzoek met zich mee. Als de overige onderdelen van het geschiktheidsonderzoek positief worden beoordeeld en je de RWT bij herkansing alsnog niet behaalt, dan mag je je binnen een half jaar, tegen opnieuw betaling, nogmaals inschrijven voor deze toets. Het behalen van de RWT is voorwaarde voor het verkrijgen van een geschiktheidsverklaring en het kunnen inschrijven voor de scholing voor zij- instromers. Je kunt pas als zij-instromend

leerkracht op een school worden benoemd rond de datum waarop je start met de scholing voor zij-instromers.

Heb je de Wiscat Pabo al behaald, dan ben je direct toelaatbaar tot de onderdelen 2 t/m 7 van het onderzoek. Bij aanmelding dien je dan zowel het aanvraagformulier voor het geschiktheidsonderzoek als het bewijsstuk voor het behalen van de Wiscat te uploaden. Het is hierbij voorwaarde dat op dit bewijsstuk de behaalde score is vermeld. Vanaf 1 september 2025 moeten alle zij-instroomkandidaten de RWT maken.

Eigen vaardigheid taal

Tijdens het gehele geschiktheidsonderzoek wordt gekeken naar mondelinge en schriftelijke vaardigheid in de Nederlandse taal. Als er twijfel is over het niveau hiervan, kan een taaltoets worden afgenomen voordat een geschiktheidsverklaring wordt afgegeven.

2. Portfolio

In dit onderdeel beschrijf je alle relevante leer- en werkervaringen en de daarbij verworven bekwaamheden in het aangereikte portfolio. Het portfolio is een document waarin gegevens (bewijzen) genoteerd en materialen bijgevoegd kunnen worden om aan te tonen aan welke bekwaamheidseisen je al voldoet. Het is belangrijk om bewijzen te leveren in de vorm van getuigschriften, referenties, werkstukken en dergelijke. De onderdelen criteriumgericht interview (CGI) en praktijkles/reflectiegesprek kunnen pas doorgaan als wij in het bezit zijn van het portfolio en de uitwerkingen van de beroepspraktijkgerichte opdrachten.

3. Schriftelijke beroepspraktijkgerichte opdrachten (BPO)

Je wordt uitgenodigd op de Marnix Academie om individueel een aantal casussen uit te werken die gericht zijn op leerlingwerk, onderzoeksmatig werken, groepsgesprek en sociale verhoudingen. De sessies vinden plaats op vastgestelde data. Er zijn ook andere zij-instroomkandidaten aanwezig.

sociale verhoudingen. De sessies vinden plaats op vastgestelde data. Er zijn ook andere zij-instroomkandidaten aanwezig.

4. Criteriumgericht interview (CGI)

Het criteriumgericht interview wordt afgenomen door twee assessoren: een opleidingsassessor van de hogeschool en een assessor uit de schoolpraktijk. Tijdens een interview van een uur worden verdiepende vragen gesteld naar aanleiding van het ingeleverde portfolio en de gemaakte praktijkgerichte opdrachten. Ook zullen er vragen gesteld worden over je visie op het beroep. Het doel van het CGI is het vinden van aanvullend bewijs voor de bekwaamheidseisen waarop het assessment zich richt.

5. Praktijkles

In dit onderdeel worden onderscheiden: de lesvoorbereiding, de lesuitvoering en de zelfreflectie op de les. Het gaat hierbij om het uitvoeren van een les in een werkelijke klassensituatie op een school voor regulier of speciaal basisonderwijs (SBO) (zie <https://www.onderwijsconsument.nl/speciaal-onderwijs-en-speciaal-basisonderwijs-niet-hetzelfde>). Dit mag de school zijn waar de je mee bekend bent. Ben je werkzaam op een school voor (voortgezet) speciaal onderwijs, dan zoeken onze assessoren zelf een school, tenzij op het aanvraagformulier toch een school voor regulier of SBO is ingevuld waar de praktijkles kan plaatsvinden. De groep waaraan je de praktijkles geeft moet minimaal uit 15 leerlingen bestaan.

Het is de bedoeling dat je je goed voorbereidt en over de les contact hebt met de desbetreffende groepsleerkracht. Tijdens de uitvoering zullen de assessoren achter in de klas observeren. Je vult vooraf een door ons verstrekt lesvoorbereidingsformulier in. Deze mail je vooraf naar de betrokken assessoren. In de Toelichting Praktijkles wordt aangegeven aan welke voorwaarden dit onderdeel moet voldoen.

Na afloop van de praktijkles is er de gelegenheid om terug te blikken op de gerealiseerde

les. Je bereidt het reflectiegesprek voor en kunt daarvoor gebruik maken van het document Voorbereiding op het reflectiegesprek dat je ter plekke ontvangt. Je reflectie op de les is het uitgangspunt voor het reflectiegesprek met de assessoren.

6. Het reflectiegesprek

Aansluitend op de praktijkles en de zelfevaluatie, volgt het reflectiegesprek. Dit gesprek heeft een tweeledig doel. Ten eerste wordt je reflectie op de les gevraagd en vergeleken met de observatie van de assessoren. Daarnaast zullen de assessoren vragen stellen met het oog op het vinden van bewijs voor nog niet aangetroffen bekwaamheden.

7. Beoordeling en advies

De laatste fase bestaat uit de beoordeling en de uitwerking van bevindingen in een rapportage, plus het advies van de assessoren. Nadat de rapportage is opgesteld, volgt een gesprek waarin de assessoren je een toelichting op de beoordeling geven.

Voorbereiden op het geschiktheidsonderzoek

De overstap naar de functie van leerkracht in het basisonderwijs vraagt om een goede voorbereiding. Als je nog geen ervaring hebt met lesgeven aan kinderen in de basisschoolleeftijd is het aan te bevelen om, voordat je het geschiktheidsonderzoek doorloopt, mee te lopen op een basisschool en hier ook daadwerkelijk enkele lessen te geven. Punten waarop onze assessoren letten zijn o.a. dat je ervoor zorgt dat de kinderen in de klas zich veilig voelen, dat zij tot leren komen en dat je zelf in staat bent om in korte tijd veel te leren, de transfer te maken en zelf initiatieven te nemen. [Te beoordelen bekwaamheden](#).

Tijdens de gehele procedure van het geschiktheidsonderzoek staan het aanleveren van bewijslast door de kandidaat zij-instromer en het vinden van bewijslast door twee assessoren centraal. Voor het aanleveren van bewijs in de diverse fases van het onderzoek is de kandidaat zelf verantwoordelijk.

De rol van de assessoren tijdens het geschiktheidsonderzoek

Tijdens het geschiktheidsonderzoek zijn de assessoren voortdurend op zoek naar bewijzen die de indicatoren van de bekwaamheidseisen aantonen. Hiertoe zullen zij de aangeleverde documenten bestuderen, vragen stellen en observeren. De assessoren geven gedurende het assessment geen feedback of een tussentijdse terugkoppeling. Veel kandidaten ervaren dit als een "eenzaam proces", omdat ze niet weten "of ze op de goede weg zijn". De reden dat je geen feedback krijgt, is dat het assessment een beoordelingsinstrument is waarmee wordt vastgesteld in hoeverre de beoogde bekwaamheidseisen eigen zijn gemaakt door de kandidaat zelf. Pas in de nabespreking hoor je van de assessoren wat hun bevindingen zijn. Na het opstellen van de rapportage, met daarin het advies, volgt het eindgesprek.

Hiermee is het assessmenttraject afgerond.

Mogelijke uitkomsten van het geschiktheidsonderzoek

Een geschiktheidsonderzoek brengt in beeld of de kandidaat als zij-instromer direct voor de klas kan en al voldoende in huis heeft om met beperkte scholing zich te ontwikkelen tot 'leerkracht startbekwaam'. De uitkomst van het geschiktheidsonderzoek kan zijn:

- *Volledig geschikt*: de zij-instromer kan direct ingezet worden. Er is geen aanvullende scholing en begeleiding nodig. De zij-instromer kan bij een lerarenopleiding een aanvraag voor een bevoegdheid doen. (Deze uitkomst komt in de praktijk bijna nooit voor.)
- *Bijna volledig geschikt*: de zij-instromer kan direct ingezet worden en ontvangt daartoe een geschiktheidsverklaring. Voor de daadwerkelijke bevoegdheidsverklaring Leraar primair onderwijs moet de zij-instromer afspraken maken met de lerarenopleiding om zijn kennis en vaardigheden verder te

ontwikkelen. De maximale termijn van het zij-instroomtraject (scholing en begeleiding) is twee jaar.

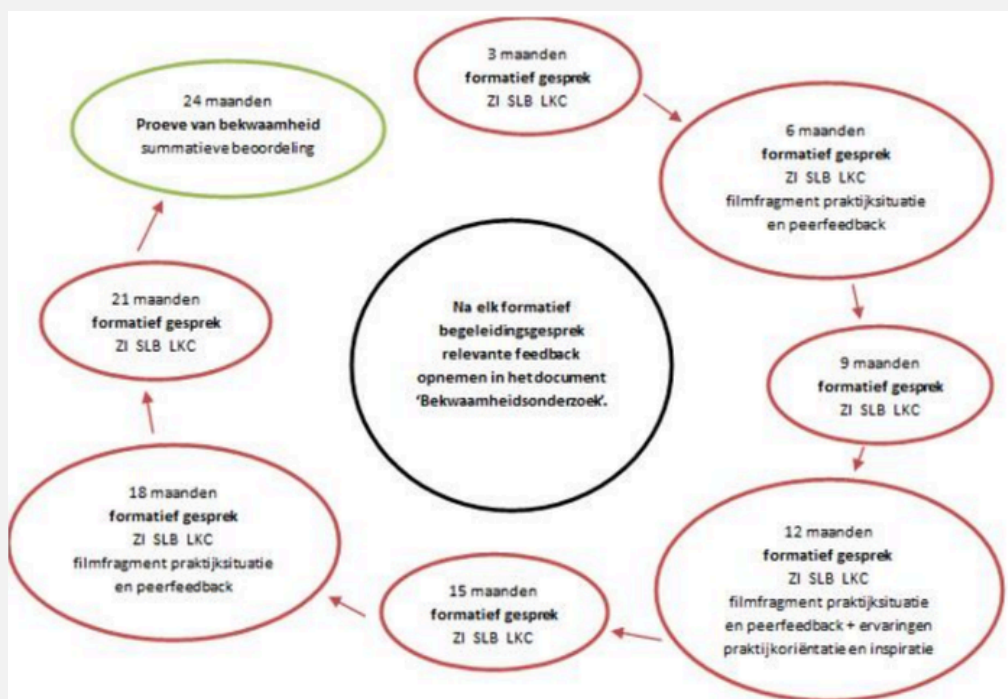
- *Niet (volledig) geschikt*: De zij-instromer is niet of niet direct in het onderwijs in te zetten en dient een opleiding te volgen tot leraar. In sommige situaties wordt de zij-instromer gevraagd om de keuze voor het onderwijs in heroverweging te nemen.

TRAJECT VAN SCHOLING EN BEGELEIDING

Na het geschiktheidsonderzoek kun je bij de uitkomst 'bijna volledig geschikt' beslissen om bij de Marnix Academie of bij een andere pabo de scholing te volgen. Voorwaarde is dat je het zij-instroomtraject in maximaal twee jaar afrondt.

Kies je voor de Marnix Academie dan wordt op basis van de uitkomst van het geschiktheids- onderzoek een scholingsplan opgesteld. Dit scholingsplan wordt met jou, een vertegenwoordiger van de opleiding en een vertegenwoordiger van het bevoegd gezag van je school ondertekend. Door gezamenlijke ondertekening wordt onderstreept dat alle partijen zich verantwoordelijk weten voor het welslagen van de scholing én begeleiding.

De scholing bestaat uit een aantal modules waarin een stevige pedagogische en didactische basis wordt gelegd, gecombineerd met de kennisbasis van de verschillende vakken. Deze modules zijn speciaal ontworpen voor zij-instromers en worden gegeven door docenten uit de deeltijd lerarenopleiding die een volwassenen- didactiek hanteren. Je volgt de modules met een vaste, kleine groep zij-instromers (ongeveer 18 zij-instromers per groep). Naast de modules kunnen in het scholingsplan beeldcoaching, supervisie en logopedie opgenomen worden. Het leren op de eigen werkplek wordt aangevuld met een brede oriëntatie op het onderwijs middels 10 dagdelen aan schoolbezoeken (zelf in te plannen). Je wordt in de praktijk gecoacht door een leerkrachtcoach en op de opleiding door de studieloopbaanbegeleider. Iedere drie maanden vindt een formatief begeleidingsgesprek plaats tussen jou, je werk en de opleiding met jouw leerproces en volgende stap als leidraad van het gesprek. Zo leveren wij samen maatwerk en zorgen wij voor de verbinding tussen opleiding en praktijk. Voor meer informatie zie de [website van het Marnixpartnerschap](#).

Onderstaand schema geeft de opbouw van de studie weer.

	Semester 1	Semester 2
Studiejaar 1	<ul style="list-style-type: none"> • Workshops • Uitdagend wiskundeonderwijs • Bewegingsonderwijs 	<ul style="list-style-type: none"> • Taal aan de basis • Pedagogisch klimaat en klassenmanagement
Studieloopbaanbegeleiding - praktijkoriëntatie 3-maandelijkse begeleidingsgesprekken <i>Eventueel logopedie/beeldcoaching/supervisie</i>		
	Semester 3	Semester 4
Studiejaar 2	<ul style="list-style-type: none"> • Creatieve ontwikkeling • Afstemmen op onderwijsbehoeften 	<ul style="list-style-type: none"> • Geïntegreerd zaakvakonderwijs • Proeve van bekwaamheid
Studieloopbaanbegeleiding 3-maandelijkse begeleidingsgesprekken <i>Eventueel logopedie/beeldcoaching/supervisie</i>		

In **studiejaar 1** (de eerste fase) worden de volgende modules gevolgd:

- Workshops gericht op klassenmanagement en muziek.
- Leerkrachtvaardigheden uitdagend wiskundeonderwijs: over de rekendidactiek en onderwijskundige principes voor onder- tot en met bovenbouw.
- Taal aan de basis: een module over de didactiek van het taalonderwijs.
- Pedagogisch klimaat en leerkrachtstijl: hoe creëer je een veilig pedagogisch klimaat in jouw klas? Wat heb je als leerkracht allemaal nodig om dat voor elkaar te krijgen en welke leerkrachtstijl past het beste bij jou?
- Onderwijs in bewegen in en rond de school: het verantwoord begeleiden van bewegingsonderwijs bij de kleuters (verplicht onderdeel voor "smalle bevoegdheid").

In **studiejaar 2** (de verdiepende fase) worden de volgende modules gevolgd:

- Geïntegreerd zaakvakonderwijs: leer hoe je aardrijkskunde, geschiedenis, natuur, milieu en techniek op een meer geïntegreerde én uitdagende wijze kunt aanbieden.
- Afstemmen op onderwijsbehoeften: hoe kun je afstemmen op verschillende onderwijsbehoeften van kinderen in jouw klas op pedagogisch en didactisch vlak, eventueel gecombineerd met elementen uit het bewegingsonderwijs?
- Creatieve ontwikkeling: jezelf ontwikkelen als leerkracht in het stimuleren van creatieve processen rondom verbeeldingskracht.

Het werken met succescriteria

In iedere module krijg je de ruimte om te werken aan een voor jou relevante succes-criteria rondom het onderwerp van die module. We stimuleren je om jouw leerkrachtcoach en/of collega's en/of leidinggevende mee te nemen in het kiezen van en werken aan deze succescriteria. Op deze manier ontstaat er meer verbinding tussen werkplek en opleiding en krijgen je collega's ook inzicht in je ontwikkeling.

In iedere module staan een aantal bekwaamheidseisen centraal. Elke bekwaamheidseis vertaal je zelf naar, voor jouw ontwikkeling relevante, succescriteria. Zo zorg je ervoor dat de inhoud van de module passend wordt voor jouw ervaring, werkplek en leervragen. Dit proces wordt begeleid door de module-docenten en jouw studieloopbaanbegeleider.

De modules bestaan uit zes inhoudelijke bijeenkomsten en een afsluitende bijeenkomst, waarin het geleerde wordt getoond. De bijeenkomsten zijn een afwisseling van aanbod- en vraaggestuurd onderwijs. Het aanbod bestaat uit input vanuit de docent over de belangrijkste onderdelen van de kennisbasis voor het betreffende vak. Het vraaggestuurde deel houdt in dat je werkt aan jouw succescriteria; naast de module gebonden eisen werk je aan individueel geformuleerde ontwikkeling gebonden eisen, die deels in de bijeenkomsten (in leerteams) en deels door zelfstudie beantwoord worden.

Studieloopbaanbegeleiding

Om de paar weken heb je studieloopbaanbegeleiding (SLB). Tijdens deze bijeenkomsten in een vaste kleine groep mede zij-instromers en een vaste studieloopbaanbegeleider ga je dieper in op jouw ontwikkeling op de bekwaamheidseisen en jouw professionele identiteit als groepsleerkracht in het primair onderwijs.

Voor meer informatie kun je terecht op

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/werken-in-het-onderwijs/vraag-en-antwoord/hoe-word-ik-zijinstromer-in-het-onderwijs>

Begeleiding op de werkvloer

De zij-instromer staat voor een klas en draagt groepsverantwoordelijkheid. De wet schrijft voor dat daarvoor een tripartite leerarbeids-overeenkomst gesloten moet worden tussen het schoolbestuur (de werkgever), de zij-instromer en een lerarenopleiding. Zowel de werkgever als de lerarenopleiding zijn verantwoordelijk voor een goede begeleiding van de zij-instromer. Deze begeleiding zal zeker in het begin een frequent en structureel karakter moeten hebben. Dat betekent begeleiding en coaching door een collega met coachingsvaardigheden, op vooraf afgesproken momenten. Wij spreken van een leerkrachtcoach (LKC) en bieden ook een training aan voor collega's die deze rol willen vervullen. Voor meer info zie [Leerkrachtcoach van zij-instromer in beroep](#). Naast de vaste begeleidingsmomenten dient er, zeker in het begin, dagelijks contact te zijn.

HET BEKWAAMHEIDSONDERZOEK

Na het afronden van alle (studie)onderdelen wordt de opleiding afgerond met een bekwaamheidsonderzoek bestaande uit een proeve van bekwaamheid met een criteriumgericht interview. De zij-instromer ontvangt een getuigschrift en is daarmee volledig bevoegd als leraar primair onderwijs.

TEN SLOTTE

Zij-instromers zijn startende leraren met bijzondere kwaliteiten. Zij kunnen hierdoor een waardevolle aanvulling zijn in het schoolteam. Het zijn daarnaast leraren die het ambacht van leraar nog (deels) moeten leren. Deze specifieke beginsituatie vraagt aandacht van alle betrokkenen, schoolleider, begeleider en collega's. Met een goede begeleiding op de werkvloer en scholing en begeleiding op de hogeschool kan de zij-instromer in twee jaar tijd zijn/haar bekwaamheid en bevoegdheid verwerven.